

ZBORNÍK ÔSMEHO ROČNÍKA LITERÁRNEJ SÚŤAŽE

ODKAZ
KAROLÍNY
BRÜSTLEOVEJ

V OSÍDLACH STRACHU

(AKO SA MI PODARILO PREKONAŤ SVOJ STRACH)

ZBORNÍK ÔSMEHO ROČNÍKA LITERÁRNEJ SÚŤAŽE

ODKAZ KAROLÍNY BRÜSTLEOVEJ

Obec Podhorie

Rímsko-katolícky
farský úrad
LIETAVA

Cirkevná základná škola
s materskou školou
Dobrého pastiera
Žilina - Solinky

ZBORNÍK ÔSMEHO ROČNÍKA LITERÁRNEJ SÚŤAŽE

ODKAZ KAROLÍNY BRÜSTLEOVEJ

Úvod

Ôsmy ročník literárnej súťaže *Odkaz Karolíny Brüstleovej* bol témou *V osídlach strachu (Ako sa mi podarilo prekonať svoj strach.)* výzvou poviesiť si sa na naše prekonané strachy. Možno to bolo témou, že sa autori zľakli, možno bol problém v propagácii, alebo iba zvíťazila lenivosť - do tohto ročníka našej súťaže sa zapojilo najmenej autorov v jej osemročnej histórii. Spolu prišlo 29 prác z celého Slovenska. V tomto ročníku porota hodnotila v kategórii a) osemročných gymnázií /príma – kvinta/, žiaci 5. - 9. ročníka ZŠ 13 prác v próze a 3 v poézii; 5 prác v kategórii b) študenti gymnázií, stredných škôl a SOU, z toho jedna bola poetická. V kategórii c) dospeli – začiatočníci, študenti VŠ hodnotila 8 prác, z ktorých 3 boli poetické. V c) kategórii nám prišli dve práce od pravidelne prispievajúcich a oceňovaných autorov, ktorým sa podarilo na vlastné náklady svoje práce publikovať už aj knižne. S ohľadom na kvalitu ich prác im porota udelila čestné uznanie a ich diela sú súčasťou tohto zborníka. Ďakujeme všetkým prispievateľom, že vďaka ich ochote podeliť sa o kúsok zo seba a ich talent, môžu ponúknuť čitateľom tohto zborníka niekoľko hodnotných prác.

(koordinátor súťaže) **Karol Vlčko**

Prihovor poroty

Marta Višňovská

Organizátori 8. ročníka literárnej súťaže zvolili takpovediac „nadčasovú“ tému: AKO SOM PREKONAL(A) STRACH.

Strach je prirodzenou súčasťou života človeka od jeho narodenia. Je v rôznych podobách a každý ho pozná.

STRACH - matky, či sa dieťa narodí zdravé.

STRACH - dieťaťa, keď nevidí matku, keď robí prvé krôčiky, keď ide do škôlky, či do prvej triedy.

STRACH - zo skúšania, diktátu či testu.

STRACH - z pavúkov, myši a iných živočíchov.

STRACH - z neznámeho...

STRACH - dospelého zo samoty, z choroby...

STRACH - starca zo smrti...

Človek celý život zápasí so strachom, ale zároveň ho prekonáva, seba prekonáva, lebo žiť sa musí. Musí sa žiť s dôverou v Boha, v človeka, v seba samého, vo viere že všetko dobre dopadne, len treba nájsť odvahu STRACH prekonať.

Porota v tomto ročníku hodnotila menej prác ako po minulé roky. To však neznamená, že úroveň bola slabšia. (Kvantita ešte neznamená kvalitu.)

Rozprávanie, žáner určený pre všetky tri kategórie dávalo možnosť vychádzať z vlastných zážitkov. Samozrejme porota pri hodnotení rešpektovala vek autorov. Najmladší napísali krátke, viac-menej popisné príbehy.

Starší boli inšpirovaní životom alebo filmom. Možno uplatniť rôzny uhol pohľadu, ale večná pravda zostáva: *Rozprávania musia byť živé, pútavé, dramatické. Musím mať dynamiku, napätie, dejový spád. Musí mať prekvapujúci záver (POINTU), svoju kompozíciu a typické výrazové prostriedky. Aj pri veľkej fantázii musí poňať tému (názov poviedky, novely, humoresky je vec autora) a logiku deja. Rozprávania nesmie byť rozvláčne a zbytočne dlhé. Rada: „Stručnosť je sestra talentu. Na inšpiráciu odporúčam čítať Antona Pavloviča Čechova a jeho krátke poviedky.*

Menej zastúpená bola poézia. V ocenených prácach treba oceniť moderný verš, netradičné výrazové prostriedky a pôsobivé metafory. Avšak nie každý, kto píše básne je BÁSNIK. Jediná rada: „Veľa čítať a písať nikomu nezaškodí.“ Tak činili i „rodení básnici“. Začínajúcim poetom do pozornosti odporúčam esejistickú knihu nebohého básnika Jozefa Urbana *Utrpenie mladého poeta*.

Ďakujem všetkým, ktorí prekonalí svoj STRACH a našli ODVAHU poslať svoj príspevok do literárnej súťaže.

Želám všetkým v ďalšom písaní veľa invencie, nápaditosti a tvorivosti.

Želám všetkým, aj sebe, anjela, ktorý chyťí za ruku, keď sa bojíme.

Beáta Jarošová

Úroveň súťaže hodnotím ako priemernú, no vždy sa nájdu zaujímavé súvetia, verše, odseky..., i keď do umenia stavby literárneho celku treba autorovi preniknúť ešte hlbšie. Vždy sú príspevky, ktoré porotu potešia, či už súťažné, alebo nesúťažné. Výrazne sa odlišovali tie, kde bolo zrejmé, že majú mladí autori systematické odborné vedenie.

Dušan Gavlák

Strach – jeden z najväčších protivníkov človeka. Každý jeden z nás má z niečoho či z niekoho strach. Strach predstavuje veľkú prekážku, ktorá sa len tak uvelebí na našej ceste životom. Je len na nás, ako sa mu postavíme a či vôbec.

Do tohtoročnej súťaže „Odkaz Karolíny Brüstleovej“ opäť prišlo niekoľko pekných prác, ktoré bolo radosť čítať, a preto sa dostali do tohto zborníka. Pochvala patrí však všetkým, ktorí sa zapojili, niečo napísali a našli tú odvahu prácu odoslať. Áno, z vlastnej skúsenosti totiž viem, že ľudia, najmä menší žiaci, majú niekedy strach ukázať, čo dokážu. A dôvod? Neveria si.

Preto chcem povzbudiť všetkých, ktorí tú odvahu tento raz v sebe nenašli a nezvítazili tak nad svojím strachom, aby sa budúci rok nebáli vyjsť s kožou na trh a zapojili sa do súťaže, ktorá je pre nás všetkých veľkým prínosom.

A. KATEGÓRIA — PRÓZA

žiaci 5. - 9 ročníka ZŠ a prímy - kvinty osemročných gymnázií

téma: **V OSÍDLACH STRACHU**

žáner: rozprávanie

.....

1. miesto: ALŽBETA HRIVÍKOVÁ, ŽILINA

Ako som prekonala svoj vlastný strach

Bežím, čo mi nohy stačia. Moja nazberaná sukňa mi v tom vôbec nepomáha, skôr ma len spomaľuje. Keď konečne nastúpim do auta, je mi teplo. Cestou ku kostolu sa pozerám von oknom. Je nádherná augustová sobota... A presne túto sobotu si moja milovaná sestrička vybrala, týmto dňom odchádza zo svojho domu a ide povedať svoje „áno“ mužovi svojho života. Som za ňu taká šťastná, až sa skoro rozplačem. V kostole sedím hrdo v prvej lavici, veď som hlavná družička! Dnes sa dokonca považujem za celkom peknú... Zaľúbila som sa do svojich levandulových šiat. Moja sestra je dnes tak nebesky krásna, má snehobiele šaty, vlasy vyčesané dohora a závoj dlhý až po kolená... V rukách drží kyticu plnú ruží a už len chvíľu bude oteckovým dievčatom. Keď zaznejú svadobné zvony, všetci tleskajú ako o dušu. Moja sestra pozvala snáď celú našu rodinu... Celú noc mám s kým tancovať, ba čo viac, nohy ma po všetkých tých valčíkoch bolia tak, že sa na nich ráno ledva držím. Svadba to bola krásna a veselá, to vám veru poviem! Nadránom ma domov vezie môj podnapitý bratranec. Viem, že opitý za volant nepatrí, ale nechce si dať povedať. A ja... Únava mi nedovolí povedať nie.

Ráno sa zobúdzam na nemocničnej posteli vedľa okna. Pomaly sa mi vynárajú myšlienky z nedeľného rána. S malou dušičkou si prezerám svoje telo, no vyzerá to, že sa mi nič vážne nestalo. Poobede za mnou príde mama. Hovorí mi, že o nehode vie iba najbližšia rodina. Nechceme, aby mal niekto pokazený zážitok zo svadby. Ku koncu môjho pobytu v nemocnici za mnou príde aj Klára. „Čau, ako? Mám pre teba prekvapenie. Keď ťa prepustia, urobíme si výlet. Moja babička by nás veľmi rada znovu videla. Anna, bude to, ako keď sme boli malé, pamätáš?“ „Jasné, že áno!

Prepustia ma v stredu.“ „Fajn, tak môžeme ísť budúci týždeň, mama mi požičia auto.“ Odpovedám až po chvíli, keď sa zamyslím, no od nehody mávam zlé sny, ak vôbec zaspiem. Nepovedala som to zatiaľ ani mame. „Vieš Klárka, ja sa v aute od nehody bojím, bála som sa už v sanitke, osobné auto neovládne.“ „Ale zvládneš!“ „Nie, ak pôjdeme autom, tak nejdem!“ vyhlásim rozhodne, až ma to samú prekvapí. Dobré vie, že som tvrdohlavá, takže ma viac neprehovára. V stredu prídem domov. Doma je mi bez sestry smutno, vždy tu so mnou bola, keď boli rodičia od rána do neskorého večera v práci. Čas sa rozhodnem krátiť balením... Vôbec neviem, čo si zobrať so sebou. Keď som tam išla naposledy, tak ma balila mama. Nad tou spomienkou sa pousmejem... Chýba mi už len môj veľký turistický rucksak. V celom dome som len ja s mojimi vyhl'adávacími schopnosťami, ktoré sú na bode mrazu. Nakoniec ho nájdem v sestrinej izbe. Tú noc spím najhoršie od nehody. Vrátia sa mi tie isté pocity, ktoré som mala v sanitke. Ráno je nádherné počasie. Cesta vlakom mi príde nekonečná, no keď zbadám mávajúcu babku s oboma rukami nad hlavou, hneď je mi lepšie. „Dievčatá, tak rada vás znova vidím! Aké ste už veľké. No poďte, upiekla som vám koláč. Nie ste po tak dlhej ceste hladné? Ešte nás dnes čaká náročný program...“ zahrnula nás kopou otázok a informácií, ktoré sme ledva stíhali spracovať. Babka si vymyslela zaváranie uhoriek. Trvá nám to až do deviatej večer. Ráno máme skorý budíček. Ledva rozlepím oči a babka už stojí na prahu našej izby - na nohách gumáky a okolo hlavy uviazaná šatka, ktorá už čo-to zažila. „Vstávame, ide sa na huby, pretože ten, kto dlho vyspáva, nič nenájde!“ zavelila a už jej nebolo. Na dedine má človek akosi stále čo robiť. V pondelok ideme na huby, v utorok rúbeme drevo, v stredu na trhoch, vo štvrtok sme celý deň pri hrncoch a v piatok šliapeme kapustu. V sobotu navrhujem, aby sme niekam išli, pretože som poriadne ešte nikoho nevidela. Na dedinu sa vraciam rada aj z toho dôvodu, že sa tam pozná každý s každým. „Dnes večer máme slávnosti, Anna. Nachystaj si svoje črievičky, pretože ich čoskoro pretancuješ,“ šibalsky na mňa žmurká babka. Dedinské zábavy mám najradšej, zide sa tam celá dedina a inak tomu nie je ani dnes... Stretávam veľa ľudí: priateľov mojich rodičov, staré kamarátky a aj známych zo školy. „Anna, pamätáš si ma?“ počujem odrazu. Otočím sa, predo mnou

stojí sympatický mladík s plavými vlasmi a očami modrými ako to najjasnejšie more. Nepamätám si ho, ani neviem, odkiaľ by som si ho mala pamätať. Ostanem naňho civieť ako teľa na nové vráta. Nevieť sa rozpamätať. Keď zachytí môj nechápavý pohľad, rozhodne sa osviežiť mi myseľ. „Nepamätáš? Lukas, chodili sme spolu do prvej triedy.“ Keď si všimne, že som stále mimo, pokračuje: „Posledné leto, čo si tu bola, som ťa na Veľkú noc hodil do potoka.“ Až teraz si spomeniem. Udiví ma, že ma po toľkých rokoch spoznal, naposledy som tu bola pred piatimi rokmi. Vôbec sa nepodobá na svoje mladšie ja. Rozprávame sa ako starí priatelia, no tancovať sa nám moc nechce, preto mu venujem iba jeden valčík. Prerozprávame snáď celú večnosť, preto keď ma odprevadí, príde mi divné, že je už desať. Ten čas tak letí! „Veľmi rád by som ťa zajtra niekam zobral na výlet, Anna. Otec mi požičia auto. Súhlasíš?“ Prikyvujem s červeným rumencom v tvári, čo u mňa vôbec nebýva bežné. Keď si uvedomím, čo som to vlastne urobila, je neskoro. Už som to prisľúbila! Celú noc ležím ako na ihlách, mám sa viezť v aute... Ja že mám nastúpiť do osobného auta? Nezávládnem to! Rozmýšľam nad tým, aká som hlúpa, že som mu zabudla povedať o najneprijemnejšom zážitku môjho života... Musím mu to nejako vysvetliť hneď, ako ho uvidím! Zaspávam s myšlienkou strachu, no zároveň aj hanby. Ráno ma zobudí kikirikanie kohúta. Ostanem sedieť na posteli, náladu mám celkom pod psa. Bojím sa! Odmietam raňajkovať. Keď stojím pred bránou, cítim neopísateľný strach a rešpekt. Rešpekt z veci, ktorá mi spôsobila toľkú bolesť a strach. Keď zastane predom mnou, obdivujem samú seba, že vôbec dokážem stáť na nohách. Oblieva ma studený pot a zahmlieva sa mi pred očami. „Lukas, ja som ti zabudla niečo povedať!“ vyhrknem, len čo vystúpi z auta. „Prednedávnom som mala nehodu, odvtedy som nesedela v aute a ani nechcem, bojím sa! Takže s tebou nejdem!“ Povzdychne si: „Vieš, chcem ti povedať, že o tom viem. Viem to od samého začiatku. S Klárou sme neustále v kontakte, takže som bol medzi prvými, kto to vedel. Čakal som, kým túto tému načneš sama, a dnes som zobral auto, pretože Klárka mi hovorila, ako ťa tá nehoda poznačila. Vraj sa všetci snažia dostať ťa do auta, ale nedáš si povedať... Vravela, že mne by sa to možno mohlo podariť. Takže ťa tu a teraz prosím, aspoň tomu daj šancu. Pozri, ja ostanem tu na chodníku, len si sadni dnu

a ak nebudeš chcieť, nikam nepôjdeme. Prisahám, že nepôjdem rýchlejšie ako päťdesiatkou. Sľubujem!“ Zvádzam v sebe vnútorný boj. Nastúpiť? Nenastúpiť? Zdá sa, že strach je silnejší než ja. Dlhé minúty nič nehovorím, no nakoniec sa predsa len odhodlám a pohnem sa k autu... Udivuje ma Lukasova trpezlivosť... Urobil maximum, teraz je to na mne! Pomaly otvorím dvere, prepadne ma veľmi známa nervozita, a to ešte ani nie som vo vnútri! Nastúpim, obzerám sa, začnem rýchlejšie dýchať. Snažím sa upokojiť, na malú chvíľu zavriem oči. Zdá sa mi, že to prežívam znova - smiech, krásne šaty, auto, hlasná hudba, zatáčka, šmyk, výkrik, hluk, škripanie kovu, rinčanie skla, desivé ticho, krik, plač, húkanie záchranky...! Prinútim sa otvoriť oči, veľmi prudko sa nadýchnem, v sekunde vystúpim. Mám pocit, akoby som to prežila znovu. Zrazu na svojom pleci pocítim ruku, úplne som naňho zabudla. Prihovori sa mi tichým hlasom, v ktorom počuť rozhodnosť a istotu. „No tak, Anna, dokážeš to! Prosim, veľmi ťa prosím, skús to ešte raz, ak nie, pochopím to!“ nevzdáva sa. Cítim, ako sa trasiem. Neodpoviem, iba sa pomalým krokom posuniem späť k autu. Znova nastúpim. Lukas stále stojí na chodníku s rukami prekříženými na hrudi. Keď zachytí môj pohľad, nádejne sa usmeje. „Pás!“ spomeniem si. Zapínam si pás. „Zvládneš to,“ hovorím si v duchu a kývnem smerom k Lukasovi, ešte stále trpezlivo stojacom na chodníku, „zvládnem to!“ Nastúpi aj Lukas, naštartuje, pomaly sa posunieme vpred. Našou štvrtou ideme ledva dvadsať. „Ako sa cítiš?“ pýta sa ma nasmelo. Môj strnulý výraz je mu jasnou odpoveďou. Pridá na štyridsať. Znovu sa mi zrýchli dych... Všimne si to, uberie na tridsať. „Lepšie?“ Prikývnem. Po celý čas sme išli ledva tridsiatkou.

Doviezol ma na naozaj krásne miesto. Prišli sme k malému jazierku, ktoré je obkolesené alejami stromov. Pomyslím si, že to stálo za to. V tento deň som to dokázala! Prekonala som strach, o ktorom som si myslela, že sa ho nikdy nezbavím. A to všetko vďaka nemu! Cítim, že sa začína niečo nové...

2. miesto: TOMÁŠ KOŠŠA , ZŠ Lietavská Lúčka

Ako som prekonal svoj strach

Otvoril som oči. Rozospatý som sa prevrátil na druhý bok hľadajúc mobil, aby som zistil, koľko je hodín. Vtom mi padol zrak na fotku pri posteli. Spomienkami som sa vrátil do obdobia, ktoré mi zmenilo život.

Ako mladý študent na gymnáziu som si privyrábal v domove dôchodcov. Nebol som z toho nadšený, práca to bola náročná, ale peniaze som potreboval. Trávil som veľa času so starými ľuďmi, robil som im spoločnosť a opatrovateľa. Najviac ma zaujal pán Willson. Jeho zaujímavý život som mu závidel. Historiky o cestách a dobrodružstvách, ktoré zažil, ma prinútili zamyslieť sa.

I v ten upršaný deň sme boli práve v najnapínavejšej časti príbehu, keď našu konverzáciu prerušil Natálin hlas. Mladé dievča v zdravotníckom oblečení, útlej postavy, blond vlasmi zviazanými do chvosta a s krásnymi modrými očami pristúpilo k posteli: „Pán Willson, priniesla som vám lieky na spanie!“ Poslušne si ich zobral, zapil glogom vody a pohodlne si ľahol do už aj tak vyležanej postele. Natália odišla a ja spolu s ňou. Keď som ju nasledoval až do sesterskej izby, kde sa nachádzali všetky záznamy o senioroch, so zvedavosťou som sa jej opýtal na zdravotný stav pána Willsona. Podľa jeho výzoru som usúdil, že je naozaj veľmi chorý. „Hovorila som s doktorom a nedáva mu veľa času. Je mi to ľúto.“ So smútkom v očiach ma jemne pohladila po ruke.

Nestretávali sme sa často, ale už od prvého okamihu sa mi veľmi páčila. Bola vždy usmiata, správala sa vládne a milo ku každému. Študovala na zdravotnej škole a domov dôchodcov bol jej hlavnou praxou. Bol som rád, že som ju spoznal, no nikdy som nenabral odvahu na dôvernejšie zoznámenie.

Jej dotyk ma prekvapil a slová hlboko zarmútili. Nevedel som, ako sa zachovať. Za tie roky, čo som tam pracoval, nemal ani jednu návštevu. „Žeby nemal žiadne deti, nijakú rodinu?“ vírili mi myšlienky hlavou aj po príchode domov. Nedokázal som nad ničím iným premýšľať. Na svoj úctyhodný vek 85 rokov bol pán Willson so svojim životom spokojný a bolo cítiť, že si užil aj veľa krásnych a šťastných chvíľ. Aj ja by som chcel v jeho veku zažiť taký pocit.

Na druhý deň ma zobudil zavčas rána telefonát. Na moje prekvapenie volala práve Natália, že s pánom Willsonom je to zlé. Hodil som na seba oblečenie a behom som sa ponáhlal do domova. Dvere sa rozleteli a berúc dva schody naraz, vybehol som na 3. poschodie do 8. izby, kde na posteli ležalo bledé telo pána Willsona. Sťažka dýchal a bolo vidieť, že je so silami už na konci svojej cesty. Nesmelým krokom som pristúpil k posteli a chytil mu ruku. „To bude dobré, dedko,“ pošepol som mu. Osvojil som si ho, bol pre mňa veľmi blízky, nahrádzal mi rodinu.

Pozrel sa mi do očí: „Synak, keď som bol mladý, mal som rakovinu. Strach zo smrti ma prinútil zmeniť svoj život od základov. Dlhو som sa snažil to pred všetkými tajiť. Nechcel som byť na príťaž ani svojej snúbenici, tak pre jej dobro som ju opustil a odišiel žiť inde. Báľ som sa, čo ma ešte čaká, vzdal som sa nádeje na pekný život i možnosti byť otcom a vychovávať deti. Po úspešnej liečbe som ostal zatrpknutý a aj tak ako bez života. Rokmi sa rakovina opäť vrátila spolu so strachom. Ostal som sám, jediné moje útočisko bol tento domov a ľudia okolo mňa. Všetky tie príbehy, ktoré som ti rozprával, boli len moje predstavy a sny o živote. Keby som mal možnosť vrátiť čas, všetko by som zmenil. Neodišiel by som od ženy, ktorú som miloval, lebo dvom sa všetko ľahšie zvláda. Veľa by sme cestovali, vychutnávali si krásy sveta a obavy zo zajtrajška by nebolo... Nedovoľ svojmu strachu, aby ťa pripravil o najkrajšie chvíle, o lásku, priateľstvo i šťastie. Chod' a bojuj za to, čo je pre teba dôležité."

Jeho posledné slová ma chytili za srdce. Mal pravdu... Vďaka strachu nedokážem nič....

Po pár týždňoch, keď som sa zmieril s jeho smrťou, našiel som si novú prácu a od základov zmenil svoj život. Konečne som nabral odvalu a oslovil som....

Z myšlienok ma vytrhol bozk na líce od mojej Natálie a zaželala mi dobré ráno. Do izby pribehli so smiechom naše deti a uvelebili sa medzi nami v posteli. Položil som fotku pána Willsona so mnou na stolík. „Dedko, mal si pravdu. Keby nebolo teba, nenabral by som odvalu na taký krásny život..."

3. miesto: TATIANA GREČNÁROVÁ , ZŠ Lietavská Lúčka

V osídlach strachu

Sedím v autobuse a môj pohľad je uprený na ubiehajúcu krajinu za oknom. Na biele padajúce vločky osvetlené pouličnými lampami, ktoré dopadajú na zem a zakrývajú zamrznutú cestu. Na smejúce sa hviezdičky na tmavej oblohe. Z mojich myšlienok ma vytrhlo brzdenie autobusu a ja som si uvedomila, že už vystupujem. Rýchlo som vyskočila na nohy a zamierila si to k dverám. Vonku ma čakal ľadový vietor a mrazivé snehové vločky dopadajúce na moju tvár. Keďže bola už neskoršia hodina, z autobusu vystúpilo len pár ľudí. Porozhliadala som sa, či neuvidím známú tvár, ale mojím smerom nešiel nikto.

A znovu je to tu. Zostala som tu sama napospas mojej fantázie a všetkému, čo si vymyslí. Stojím na zasneženej ceste a pozerám sa do tmy pred sebou. Nadýchnem sa a s výdychom vykročím. Začiatok cesty je fajn. Pozerám sa na osvetlený kostol a svetielka na stromčekoch pred ním, ktoré tu zostali ešte z Vianoc. Počuť je iba vrzgajúci sneh pod mojimi nohami a šuchot vetra všade navôkol. Idem viac a viac do tmy. Len ja a moja fantázia. Predo mnou je kríž a pod ním sú horiace plamienky sviečok, ktoré vysielajú do neba odkaz, že viera ešte nezomrela. Zabočím doprava a čakám, kým ticho pretne štekot psa. Samozrejme, dostaví sa bez čakania a ja sa ako vždy trochu zľaknem. Ešte viac zastrčím ruky do vreciek bundy a schovám tvár do šálu tak, aby mi bolo vidieť iba oči. Pomaly cupitám hore kopčekom po zamrznutej ceste k pouličnej lampe, uši mám nastražené a oči vypúlené na všetky strany. Moja fantázia pracuje na plné obrátky a všetky tmavé miesta som pohľadom prešla už aspoň tisíckrát. Nikdy nemám istotu, že tam nikto nie je, ale svoju myseľ upokojujem tým, že by som videla aspoň strašidelné svietiace oči. Už som prešla popri pouličnej lampe a zbadala, ako krásne sneží. Veľké chuchvalce snehu trblietajúce sa v svetle pouličnej lampy sa pomaly vlečú k zemi. Nezastavovala som, aby som sa pokochala touto majestátnosťou, radšej som opatrne kráčala ďalej. Mám pocit, akoby ma niekto sledoval. Čo je nemožné, pretože nepočujem kroky a nikto tu okrem mňa nie je. Zase si moja fantázia robí, čo chce a ja ju

nedokážem udržať na uzde. Ak za mnou niekto je, tak to určite nechcem vedieť, lebo pochybujem, že to bude človek alebo zviera. Ak ma to chce zabiť alebo napadnúť, tak si na tento svet chcem nechať len pekné spomienky a rozhodne nechcem, aby to posledné, čo uvidím, bola nejaká ohavná obluda. Radšej pridám do kroku, aby som čo najrýchlejšie bola v pohodlí domova. Už som úplne na vrchole malého kopčeka a predo mnou sa rozprestrela dva rady domov po oboch stranách ulice, ale ešte nie som na konci svojej cesty. Kráčam popri domčekoch so svietielkami, z komínov sa im valí dym a v oknách vysvecujú pestrofarebné vianočné stromčeky. S úsmevom sa obzerám okolo seba a moju fantáziu som zahнала do kúta. Pri predposlednom dome sa pristavím a pohľadkám verného psa, ktorý stráži dvor mojich susedov. Vďačne sa na mňa pozerá a ja sa naňho usmejem. Potom prejdem na druhú stranu ulice k našej bránke. Vchádzam do tmavého neosvetleného dvora a moja fantázia vystúpila z tieňa. Opatrne kráčam po zamrznutých tmavých schodoch. Ocitnem sa pred dverami a stlačím vypínač, aby som si zasvietila. Svetlo mi udrie do očí a osvetlí mňa a schodisko, ale všade naokolo zostáva tma, ktorú nezabúdam kontrolovať pohľadom. Rýchlo zazvoním a čakám, dokým mi niekto príde otvoriť. Modlím sa, aby to bolo čo najrýchlejšie a hlavne skôr, ako ma niekto chytí za nohu a stiahne niekam do tmy. Keď vtom počujem kroky na schodoch a následné zasvietenie na chodbe.

Vydýchnem si, keď sa otvoria dvere a v nich zbadám známu siluetu mojej mamy. Prešmyknem sa dnu a ucítim známy pocit bezpečia. Vyzujem si zasnežené čižmy, dám dolu čiapku a šál a vyzlečený kabát zavesím na vešiak. Vybehnem pár schodov a ovanie ma teplý vzduch a vôňa domova. Vojdem do mojej izby šťastná, že som konečne medzi svojimi štyrmi stenami, v ktorých sa cítim tak bezpečne. Sú to moje ochranné múry. Ďalšia strastiplná cesta je za mnou a ja cítim, že čím viac tadiaľ chodím po tme, tým som silnejšia. Začínam porážať svoj strach. Možno sa mi ho nepodarí zničiť, ale aspoň sa mi ho podarí potlačiť. Pretože strach je iba myšlienka.

A. KATEGÓRIA — POÉZIA

žiaci 5. - 9. ročníka ZŠ a prímý- kvinty osemročných gymnázií

téma: **V OSÍDLACH STRACHU**

.....

1. miesto: KATARÍNA MELCHEROVÁ

ZUŠ Jána Melkoviča Stará Ľubovňa

V tejto súťažnej kategórii porota hodnotila 3 práce, udelila iba 1. miesto s ohľadom na veľký rozdiel kvality ostatných hodnotených prác .

X X X
vyliezol spod posteľe
prešiel izbou
do skrine
vošiel do topánok

do tmy kreslí
bielou kriedou
vytrvalo ma sprevádza

detský strach
x
topánky
odložené pred domom
biele ponožky sklzli na zem
baví ma do koberca otláčať
bosé nohy
rytmus je dnes
na mojej strane
čas je nepriateľ

raz sa to musí podariť

dotancujem
svoj tanec strachu

X X X
máme všetko
a nemáme nič
všade blikajú
tablety mobilypočítače
a iné etylyáče
vzduch sa navždy stratil
stromy a kvety poznáme
len z učebníc dejepisu
voda sa premenila na jed
všetko riadia stroje

a kde je človek

píše básne

B. KATEGÓRIA — PRÓZA

študenti gymnázií, stredných škôl a SOU

téma: **V OSÍDLACH STRACHU**

žáner: ROZPRÁVANIE

1. miesto: FILIP CHOCHULA, Práznovce

V spätnom zrkadle

- Nemám z toho dnes dobrý pocit,- zdôveril sa mi so svojimi obavami Matúš.

- Neboj sa, včera nám to šlo v pohode a všetky detaily sme už vychytali,- snažil som sa ho nejako povzbudiť a prinútiť, aby sa aspoň trochu naraňajkoval.

Pousmial sa a v očiach mu prebehla tá jeho zvláštna iskra odhodlania. Vôbec ma neprekvapovala jeho nechut'. Z toľkého zhonu, čo sme včera zažili a nemysliac ani na ten, čo nás asi tak za dvadsať minút čakal, nebolo ani mne veľmi do chuti. Skúsenosti mi však radili, že bez jedla by som bol na trati úplne bez energie. Sedeli sme mlčky ešte asi sedem minút, kým sme sa po-brali nachystať si veci.

- Ľavá dva, pravá šesť, most, ľavá tri! - ozýva sa z interkomu. Snažím sa mysl'ou eliminovať ostatné šumy a ruchy.

Rútime sa vpred, stromy sa len tak okolo nás mihajú. Rev motora a kvílenie prevodovky sa ozýva po tribečských horách. Hučanie budí zo spánku všetko živé. Nahnevané kamene a kusy zeminy vystreľujú spod kolies. Očami bleskurýchle monitorujem kontrolky. Tlak a teplota oleja v poriadku. Teplota vody v poriadku. Končatiny mi spolupracujú s volantom a pedálmi v symbióze. Osem rokov trénovania sa vyplatilo. Z nás a auta vznikol jeden zohraný celok.

Ľavá dva už je za mnou, teraz zostra na brzdy, nasleduje pravá šesť. Zadné kolesá začínajú bokom obiehať predné. Stačí len stlačiť pedál plynu na podlahu a nechať sa vyniesť. Prechádzame cez most a celé auto nadskakuje. Otáčky motora vylietavajú

snáď až do nebies. Tlmiče v celej svojej dĺžke lapajú po zemskom povrchu.

„Teraz tá ľavá trojka,“ prebieha mi hlavou, zatiaľ, čo do uší sa mi valia ďalšie informácie. Keďže do takejto zákruty nie je až tak treba brzdiť, uvoľňujem iba plyn a na sekundu zľahka stláčam brzdu. Auto sa zase začína dostávať do šmyku...

To ešte netuším, že bude osudný.

Klamal by som, keby poviem, že si pamätám, čo sa vlastne vtedy udialo. Všetko, čo teraz píšem, viem zo záznamu z Matúšovej kamery, ktorá bola celý čas v aute.

Tiché bzučanie striedajú povely.

- Daj pozor! Pozor!... Za tou trojkou...Pozor na ľudí, stávajú tam. Šialení novinári! - hlásil zlým záznamom skreslený známy hlas. Je mojimi očami. Mojou súčasťou. Nepostrádateľný. Bez neho by som...

Dívam sa na video a zas potrebujem iné oči. Moje sú matné...

Sledujem, ako som začal vyrovnávať auto. Vtom na videu naskočila šiesta minúta a tridsiata siedma sekunda. Zrazu sa celé vozidlo metalo vo vzduchu. Dopadlo na zem a zotrvačnosťou sa kotúľalo dolu svahom. Všade dookola lietali črepiny skla, kusy plechu a plastov. Obrovská rana. Dutý náraz o hladinu. Hektolitre vody zmenené na ľadovú triedu, čo nás lačno požiera.

Dopadli sme do mrazivého jazera. Voda sa valila do kabíny. Všetky sklá boli porozbíjané a plechy potrhané, nič jej nebránilo v tom, aby nás celkom pohltila.

Po chrbte mi prebehol mráz. Cítim to presne ako vtedy.

Posledné sekundy na vyslobodenie. O chvíľu som voľný, lenže môjmu navigátorovi sa až tak nedarilo. Vraciam sa. Mykám všetkým okolo seba. Skúšam mu pomáhať s odmotávaním zaseknutej ruky. Obidvom nám už dochádzal kyslík a my sme sa ponárali stále hlbšie a hlbšie. Videl som, ako mi druhou rukou ukazuje, že mám ísť preč. To neprichádzalo do úvahy! Nemohol som predsa nechať svojho mladšieho brata utopiť sa...

Zastavujem záznam...

V tej vode som bol až do omdlenia. Zobudil som sa v nemocnici. Dezorientovaný a hľadajúci si brata. V nemocnici nebol...

- Matúš, môj brat, neprišiel? - pýtam sa sestričky. Každý deň. Celé týždne. Ale rovnako ako naši, aj ona uhýba pohľadom.

Kritický stav. Boj o holý život. Dni v sadre, s hadičkami. Rekonvalescencia. Návštevné hodiny. Konečne môžem o barlách vyjsť na chodbu. Tajne, ani sestrička o tom nevie. Prekvapím našich. To budú čumieť, ako to dávam.

- Matúš! - nohy sa mi roztriasli rovnako ako hlas.

Môj brat sedí na tvrdej vydratej lavici na chodbe a nad ním naši, čo ho prehovárajú, aby konečne šiel za mnou. Doteraz vždy márne.

Teraz nemá kam ujsť. Vstáva a so sklonenou hlavou pomaly pristupuje ku mne.

- Prepáč mi to, brácho. Myslel som, že mi neodpustíš, ako si dopadol, kým ja som mal len pomliaždenú ruku. Mal som strach, že ma budeš za to nenávidieť. Nemôžem sa odvtedy na autá ani na nič, čo má s nimi niečo spoločné, pozrieť. - šepká potichu.

Aj by som ho potľapkával po pleciach a vynadal mu, že navigátor musí hovoriť jasne a nahlas, ale asi by som mu tým ešte priťažil. Vidím, ako bojuje so svojím strachom, že ho budem nenávidieť za to, čo mi spôsobil. Zobral si všetku vinu na seba. Podľa svojho názoru, on zlyhal.

Otáča sa. Chce odísť.

- Dúfam, že sa tak ponáhľaš, aby si makal na novom aute. Ešte mám niekoľko kilometrov pred sebou, kým dôjdem do cieľa. A hlavne mi vylešti spätné zrkadlo - skúšam sa usmiať, ale zašívajúce jazvy to vidia inak.

Otočil sa. V tom pohľade som to uvidel. Tú známú iskru, na ktorú sa vždy pred štartom pozerám v spätnom zrkadle. Nebojácne prelietavajúc zákrutami a vediac, že či už dorazím do cieľa alebo nie, vždy bude niekto vedľa mňa.

2. miesto: MAGDALÉNA MARTIŠKOVÁ, Topolčany

V osídlach strachu

Potichu našľapujem po dlhej studenej chodbe až na koniec, k matkinej izbe, zobudiť neohrozeného krotiteľa duchov, strašidiel a iných šatníkových prízrakov. Ohotne vstane, s kopou rozospatých slov, čo ma majú upokojiť, ale nevnímam ich. Rozsvieti v mojej izbe a stále rozospato, občas aj zazíva, spustí:

- Vidiš, nič tu nie je. Ani v skrini, ani pod posteľkou, ani nikde inde. –

A to sa nikde, nielen „inde“ ani len nepozrela! Ale ja jej chcem uveriť ten zázračný zrak, čo vidí skrz nábytok.

- ... a teraz už choď spinkať, lebo sa ti ráno nebude chcieť ísť do škôlky.-

„Mňam, tvarohový puding. Snehový medveď so žltými piškótovými očami.“ Oblíbená spomienka z detstva.

Bojím sa. Stále. A to už nemám päť rokov.

- Viac ako o seba však o teba. - opriem sa o sklenenú výplň zastávky oblepenú postŕhanými plagátmi, z ktorých zostali len torzá.

Uškrnul sa a začal si oprašovať popol z mikiny.

- „O teba?!“ Si robíš srandu? - zasmee sa a chytí moju ľadovú ruku... Že tebe niečo naháňa strach?! - krútiš hlavou a dym ťa omotáva ako šál, takmer ti už nevidím do tváre.

Chcem rozoberať jeho lichotiacu víziu.

Štuchne ma do rebier a podá radšej cigu, aby mi zapchal zvedavé ústa aspoň ňou, keď už nechcem jeho.

Nechceš o neho prísť. Bojíš sa byť sama. Blicovanie bez neho, to by už nebolo ono.

Strach...

Je prítulný, zblízuje a naplňa.

Ktorý je vlastne najhorší?

Matkin strach o svoje dieťa, ktoré už tri dni neprekročilo prah ich domu...

- Koľkého je? - hľadá moje oči, aby sa mi do nich mohol dívať.

- A čo ja viem?! - hodím na neho svoj filozofický pohľad.

- Naposledy v škole bola aj fyzika, tá býva v utorok. - skrz uchytaný vak pod lavičkou, akoby som videla knihy aj zošity.

Tak predsa sa v niečom na mamu podobám. Tetky mali pravdu. Už jej verím, že videla skrz skrine a pod posteľ...že nič nevidela. Ani teraz nič nevidí? Vidí, toho sa bojím najviac.

Posledné dvere na konci nechutne ružovej chodby. Potom je už len sklad civilnej obrany. Chápem, že každé krídlo školy museli natrieť nejakou farbou. Ale prečo práve ružová pred fyzikou?!

- Pripomína mi môj sveter, vraj som s ním aj spávala, - neveriacky sa zahľadím na rozmoknutý plagát s JOINT VENTURE. Lepšie povedané s ich polovicou. Ani tú nikto nepozná.

Nevie, o čom hovorím. Nevie o ružovej chodbe ani o fyzike. Nevie nič o škole. O svojej ani o mojej. Je na ulici ako doma a ja sa začínam báť, že toto pre mňa nie je...

- To vážne si spávala so svetrom? - rozrehoce sa.

- Vždy lepšie, ako spať s tebou, - impérium vracia úder.

Zamrzne mu úsmev. Asi nie je ešte celkom stratený. Nebadane štuchá do mojej školskej tašky. Ale on aj tak nevidí, čo v nej mám. On asi stratil ten dar. Ktovie, či ho niekedy aj mal. Či ho raz bude mať, aby svojim deťom rozprával o neexistujúcich monštrách.

Otvor tú skriňu a presvedč sa sama, že nijaké monštrá v nej nie sú!

V nej nie, ale...

Suseda z prízemia spoza žalúzií šmíruje. Robí to vždy. Koľkokrát som jej už chcela ukázať dlhý nos. Raz to aj spravím. Kľúč od vchodu sa zas zasekáva. Už si predstavujem aj hrmotajúci výťah.

- Upratovala som... ti skriňu. - spomalene otvára dvere, aby som videla do svojej detskej izby. Už viem, kde asi strávila tie tri dni.

Dnes jej odpustím, že sa mi hrabala vo veciach. Hľadala monštrá. Budem ju musieť presvedčiť, že tam nijaké nemám. Už nemám. Teším sa na jej plachý úsmev.

- Som doma, mami! -

C. KATEGÓRIA — PRÓZA

dospelí, študenti VŠ

téma: **V OSÍDLACH STRACHU**

žáner: POVIEDKA

.....

1. miesto: Mgr. ZUZANA MARTIŠKOVÁ, Topoľčany

Aj TY...

...teraz.

Pred čelným sklom lietajú vložky. Na začiatku marca. Ako mi-niatúrni dúšikovia na tmavom pozadí polnoci. Opatrne sa vznáša-jú, vyhýbajú sa sklu a predsa, akoby každá chcela nazrieť dnu, do auta. Na sedadle spolujazdca cítim, že mám čižmu plnú vody. Plo-dovej.

...predtým.

- Teraz si ukážeme postup... - hlas primára sa na striedačku obra-cia k hlavám študentov, polepeným jeden pri druhom nad úzkym lôžkom, kde ležím natiahnutá, zakrytá len husou kožou s nočnou košeľou ledva zakrývajúcou prsia a monitoru, kde na zelenkavo svieti moje vnútro. Vo flakoch sa jasne črtá silueta TEBA. Nefo-remná, zelenkastá, roztrasená.

S ďalším skrytým nádychom sa konečne odosobňujem. Primár. Asistuje ultrazvuk a... Čo tam po tom, že na mňa zíza zo desať budúcich gynekológov. Podaktorí sa cítia zatiaľ ešte trápnejšie ako ja. Netušia, čo robiť, keď sa im pohľad stretne s mojím. Ešte veľa plodovej vody pretečie cez ich ruky, kým si na to všetko zvyknú.

- Amniocentéza, kolegovia, je pomerne veľký zásah do tela bu-dúcej rodičky, ale pre potreby diagnostiky genetických anomálií je pre nás... - hlas má monotónny, ale nemusel by sa vyjadrovať tak-to. Formálne. Stroho. Ide tu o TEBA, o moje dieťa! Máš sotva 15 týždňov. Pätnásť týždňov pred Kristom...

Muž v bielom zosynchronizoval svoje ruky. Jednou pohybuje

skenerom sona, v druhej má obyčajnú prepisovačku a kreslí mi po bruchu sústredené kružnice. Fajn. Poslúžte si. Študenti sa snažia vyhnúť intímnych miestam a mojim očiam, čo zvedavo nakúkajú na abstraktnú kresbu.

- Upokojte sa, mamička, o chvíľku začneme... -

Vchádzajú dvaja ďalší s prenoskou. Hadičky, ihla, sterilizácia miesta. Pozriem si priamy prenos alebo ten zo záznamu? Na monitore ultrazvuku už vidno dlhú ihlu, ako pomaly vlieza do môjho brucha. Au! Ako keď vytiahnete maslo z mrazáku, držíte ho v ruke, s palcom pod ním a skúšate špízovou ihlou, či je už mäkké. Pokiaľ to ide skrz maslo, pohoda, potom to na brušku palca zabolí. Tuk, maternica. Na monitore očividne ubúda tekutiny.

- Odber plodovej vody a jej rozbor nám odpovie na otázky, či je plod v poriadku, prípadne nám označí okolo šesťdesiat možných anomálií v jeho vývoji... - vysvetľuje lekár lopatisticky, aby som, zrejme, z toho mala niečo aj ja.

Hamujte! Hovoríte o mojom dieťati! Bojím sa o neho...

- Tá trocha plodovej vody mu nebude chýbať. Organizmus si ju obnoví...- upokojuje primár moje mračené sa na obrazovku. "Dali pozor? Nepoškodili tou ihlou TEBA?" Mám strach. Mám obrovský strach. Načítala som si to. Naštudovala. Stáva sa to...

- Chcete vedieť, čo to bude? - skúša sa konečne usmievať primár, kým sa pretláčam špalierom študentov, zhrňam si nočnú košeľu do slušnej polohy ako víťaz turnaja.

- Ja to viem, pán doktor. Najstaršie dcéry mávajú vždy iba dcéry. Starká tak vrelí.

- Starká bola múdra žena... - pritaká muž v bielom, ale už si ma nevšíma.

Už je to všetko len na mne. A na mojom strachu. Budem sa vedieť správne rozhodnúť? Koľko mám času? Týždeň? Dva? Tri? A potom? Čo ak...

...ešte predtým.

- Máme tu výsledочки odberčekov - začína familiárne moja gynekologička. - Výsledok biochemického screeningu bol pozitívny. Viete, mohol by to byť Down...- dopovedáva bez akýchkoľvek

náznakov spoluúčasti.

Iba našpúlila červené ústa na papier z laboratória pri mojej prvej kontrole v poradni a mne sa v ten moment zosypal svet. Strach z posledného vysloveného slova ma preliadol a zatavil vo svojom vnútri všetko, čo dovtedy kvitlo a tešilo sa, lebo som konečne, konečne, konečne otehotnela.

- Viete, váš vek...bla-bla-bla... - kopa nič nehovoriacich slov. - Bolo by potrebné absolvovať odber plodovej vody. Vypíšem žiadanku. -

Bodka, čiarka, otáznik. Čo ak...

...predtým.

Nitrianska stanica je ponurá. Leto je smutné. Všetko šedé. Ani nemocnica, kam smerujem, mi nepripadá ako útočisko a poskytovateľ nádeje. Mám strach... Jednodňová chirurgia? Táto trojdňová. Tri dni strachu. Ďalšie dni bezútešnosti, kedy sa ani len nemôžete pozrieť na malé bábätká okolo, odvraciate hlavu od kočíkov, lebo tie pred vami sú všetky zdravé a čo ak to vaše... Čo ak TY?! "...mohol by to byť Down...mohol by to byť Down..."

Nie! Nie! Zastavte to prehrávanie. Dost'. Už ticho!

Deti v telke ma rozplakávali, otázky o priebehu tehotenstva privádzali do zúfalstva. Chcem ulitu! Svoju vlastnú tajnú, nepriesvitnú ulitu. Nemôžem sa tešiť. Nevieť sa tešiť. Mám strach! Čo ak...

...ešte predtým.

- Ak by sa potvrdili obavy, do určitého týždňa si môžete požiadať o interupciu...- vypisuje lekárka žiadanku a rozpráva, rozpráva, rozpráva.

"Mlčte, prosím! Je to moje dieťa! Bude to moje dieťa! Nebudem si ho môcť nechať, lebo..."...mohol by to byť Down." Čo ak...

...predtým.

Držím v ruky výsledky amniocentézy. Dobré. Šesťdesiat možností sa nepotvrdilo. Nebude "...mohol by to byť..." Ale... Opäť to prehrávanie. Sú desiatky a desiatky, možno stovky, tisíce komplikácií... Bojím sa stále. Budem sa báť až do pôrodu. Čo ak...

...teraz.

Čľupká mi v čižmách, cítim tenký prúdik, čo mi steká po stehne. Kráčam pomaly, opatrne k dverám topolčianskej starej pôrodnice. Ide to. Pôjde to.

Marcové snehové vločky mi sadajú na tvár a miešajú sa so slzami. Dnes. Možno zajtra. Už len chvíľku a budem ťa držať v náručí. Lúbim ťa. Si moja. Moje malé sladké dievčatko. Moja najstaršia dcérka. Už sa nebojím. Sme tu predsa dve. Budeme na všetko dve... Ja som pripravená! Ja verím! Ja a TY! Na ničom ďalšom nezáleží. Slová, papiere, bodky, otázniky.

..." a požehnaný je plod života tvojho..."

Aj TY...

Čestné uznanie
Ing. JOZEF PÁLENÍK, Svinná
ZAHATANÝ KUFRÍK

V jeden ešte nie celkom jarný deň ma príjemné povinnosti zaviali do slovenskej metropoly. Tak sa zvykne vraviť, myslím to s tým zaviatím, no vskutku som do nej prišiel klasicky až tuctovo, rýchlikom. Pretože tá návšteva mala byť naozaj príjemná a nerád by som ju bol prepásol, pre istotu som prišiel o jeden spoj skôr, čo s pôvodnou rezervou predstavovalo asi tri hodiny náskoku. Už som si aj cvične pozrel, do ktorej budovy mám v príhodný čas vkročiť, na ktoré dvere zaklopať, no čakacia doba sa akosi pomaly skracovala, voľného času som mal na rozdávanie, len ho nebolo komu dať, lebo sa zdalo, že všetci navôkol ho majú nadostač. Aspoň tak sa tvárili a tuším sa nepretvarovali.

A tak som si začal krátiť čas zábavkou, ktorá je nenáročná, môže ju vykonávať aj sám jedinec a v encyklopédii by ste ju našli pod heslom pozorovanie okolia. Nebyť tohto, nikdy by som nezisťoval, ako lenivo a nemotorne dokážu robotníci rozoberať lešenie, či ako sa šesticca roztopašných neslovensky hovoriacich mladých ľudí nevie zosúladiť na fotenie pred budovou, ktorá sa mi aj tak zdala menej významná až bezvýznamná, alebo ako dlho a uprene dokážu niektorí turisti, najmä tí s japonským parsúnom, mať zaklonenú hlavu a kochať sa (možno) v ukončeníach vysokých stavieb, hoc to nie vždy sú veže. Pravda, u nich azda ani nízkych stavieb nieto.

Ako som tak mozaikovo pozoroval ono prešporské námestie, všimol som si, že do jedných dvier istej staršej budovy akosi stále a hustejšie vchádzajú ľudia, no v podstate nik odtiaľ nevychádza. Leda ak občas zamálo. Zvedavosť okamžite naštartovala motory, ale racio podporované logickou barlou napovedalo, že je to Boží chrám. Podišiel som bližšie, nazrel som, vstúpil som, tak bolo. Nuž som zostal. Celkom sa mi to hodilo, pretože pred premiérovým vystúpením v televízii som mal tak trocha strach a bolo ho treba utlmiť, ešte lepšie prekonať. Potreboval som duchovnú

podporu a kde inde a lepšie ju načerpať než tu.

Svätá omša sa o chvíľu začala, ba dokonca bola aj naša, ergo rímsko-katolícka. Vzhľadom na spomínané okolnosti som sa ju snažil nábožne a sústredene prežívať, čo sa mi aj, myslím si, darilo. Nastal čas svätého prijímania a keďže som bol v období pravidelného prijímania Eucharistie, úplne samozrejme som sa tešil na prijatie Pána v hostii aj teraz. Súčasne som však chvatne v mysli riešil dilemu, čo s kufříkom, ktorý som mal so sebou a v ňom všetko – doklady, peniaze, osobné veci. Popravde, mal som istú mieru strachu a obavy, aby som o to neprišiel, ale ísť s ním ku oltáru po sväté prijímanie sa mi zdalo nevhodné a iná možnosť, než ho nechať na mieste, neexistovala, pretože v kostola nie sú uzamykateľné skrinky ani nič podobné. A veď načo aj. Poobzeral som sa vôkol seba, či neodhadnem niekoho spoľahlivého, ktorému by som môj prenosný majetok načas zveril, no keďže som sedel v predposlednej lavici sám a posledná za mnou zívala prázdnotou, ani keby som chcel, nemal som koho poprosiť. Kufřík som teda strčil pod lavicu tak, aby bol čo najviac skrytý, alebo inak – čo najmenej viditeľný spredu i zozadu. Počkal som, až sa bude rozdávanie hostií blížiť k záveru, čo som takticky zvládol na výbornú, medzi poslednými som prišiel po hostiu, z rúk kňaza ju prijal a svižne, nie však nedôstojne náhlivo som sa vracal na svoje miesto v zadnej časti kostola. Celý môj presun ku oltáru o nazad sa pohodlne zmestil do dvoch minút, čo bol veľmi dobrý čas, ktorý celé dianie predurčoval k tomu, že kufřík nájdem na odloženom mieste.

Keď som čo najzbožnejšie prišiel k môjmu prechodnému miestu v chráme Božom, neveril som vlastným očiam, ba sa mi zdalo, akoby sa na okamih zastavili aj všetky orgány v mojej telesnej mašine. Na lavici, presne nad mojím kufříkom sedela žena. Ale aká! Moletná, odetá celá v čiernom, tvár sivá až biela, veľmi výrazný make-up. Pôsobila viac odpudzujúco než príťažlivo. A keď poviem, že som bol opäť čiastočne v osídlach strachu, isto tým neporuším žiadne tajomstvo. Vôbec som nechápal, kde sa tam za ten krátky čas vzala a ak aj nebodaj spadla z oblakov, prečo práve na toto miesto? Zastal som pred ňou, pohľad sa nám stretli

a pochopil som, že ani ona nechápe, čo na ňu civiem. Pohľad mi automaticky sklzol do priestoru pomedzi jej nohy, kde mal byť kufrík. Našťastie bol. Avšak zahataný nohami ženy. Nuž som hlavou urobil gesto, ktoré znamená „aha, tam je niečo“, pozerajúc medzi jej nohy na kufrík, pričom ruky som mal stále zbožne zopäté od svätého prijímania. Keďže toto gesto sa dá preložiť aj inak, ktovie čo si pomyslela oná strach budiaca žena, ale asi nič vážne, pretože na mňa zagánila a bledou zamalovanou tvárou vybafla svoje gesto, ktoré sa zvyčajne prekladá ako „čo chceš, há?“ Strach sa začal so mnou ešte viac priateľiť, ba na spadnutie bolo už aj potykanie si s ním. Zopakoval som svoj predchádzajúci posunok, ba o čosi výraznejšie, pravda, okrem zopnutia rúk, tie som už zbožnejšie zopät' nedokázal. Odpovedala rovnakou mincou, teda svojou mimikou, ktorá sa mi javila ešte útočnejšia, ba som začul aj slabé „hu“ z jej úst. Chvíľu sme na seba zízali, ona v útočno-obrannom postoji, ja v zbožne prosiacom. Pochopil som, že tadiaľto cesta k získaniu môjho majetku nevedie. Nuž som si sadol do lavice za paniu tak, aby som mohol reagovať na ďalší možný vývoj situácie a v duchu som začal odriekať modlitbu po svätom prijímaní, ktorú viem za tie roky naspamäť. Medzitým sa svätá omša skončila, celebrant nás v mene Božom vypevradil domov a ľudia sa pozvoľna začali trúsiť von z kostola. Nádejmal som sa, že aj neobjednaná strážkyňa môjho kufríka. Mýlil som sa. Akoby sme obaja vyčkávali na odchod toho druhého. Napokon sme v kostole zostali len my dvaja, teda ja s onou tajomne vyzerajúcou paňou, kostolník, ktorý stále čosi prenášal a zopár jeho asistentov, čo jeho činnosť kopírovali. Bolo to už v čase, keď sa môže v chráme Božom aj polohlasne hovoriť, nuž som sa rozhodol konať.

Prekliesnil som sa pomedzi pavučiny strachu a položil som svoju ruku jemne na plece onej panej predomnou, čo ju zjavne vyľakalo a zaujala obranno-útočný postoj. Skôr však, než k čomusi došlo, vyšiel som zo zadnej lavice, postavil som sa šikmo pred ňu a slušne som jej oznámil, že mám pod ňou kufrík a rád by som si ho zobral. Nereagovala, iba odvrátila hlavu opačným smerom, akoby odtiaľ išiel hlas, čím sa aj trocha poodsunula. Využil som to a schmatol som kufrík ako lačné vtáča zrno na dvore. V

tom zhone zaniklo aj moje ďakovné slovo, ktoré mi mimovoľne vypadlo z úst a nečakajúc na verbálnu ani mimickú odpoveď pobral som sa von z kostola. Uľavilo sa mi, že som nezostal z prázdnyimi rukami a predpokladal som, že sa uľavil aj paničke, keď zistila, že od nej nežiadam žiadne služby. Ba už som ani neriešil, kde sa tam zrazu v onej chvíli vzala, hoc mi to ešte ločkalo v mozgovej komore s názvom „nevyriešené“. Aj strach zo mňa opadol, podarilo sa mi ho prekonať a odišiel bez slova rozlúčky. Nepochybujem však, že si cestu nazad zapamätal. Bohatší o Pánovo telo v podobe hostie v mojom vnútri i o nevšedný zážitok som sa pobral v ústrety televíznemu štúdiu, pomaly kráčajúc po už známom námestí, na ktorom skupina turistov, ktovie či tá istá, mala ešte stále zaklonené hlavy, partia neslovanskej roztopašnej mlade chaoticky šantivo pózovala pred iným objektom a robotnícke zoskupenie nepríliš pokročilo pri rozoberaní lešenia. Ktovie, či ho aj ...

C. KATEGÓRIA — POÉZIA

dospelí, študenti VŠ

téma: **V OSÍDLACH STRACHU**

1. miesto: BARBORA PLUTOVÁ, ZUŠ Jána Melkoviča, Stará Ľubovňa

DÉMONI

stmieva sa
človek, ktorý skladá papierové holubice
z nepokojov v novinových titulkoch
padá do perín
dostatočne veľkých na to,
aby zakryli večerné správy

je noc
a ďaleko v bezmennej tme
sa pohol strach
uväznený v učebniciach dejepisu

TVOJE KROKY

začínajú zniet' odzadu,
keď zaklopeš na dvere
ozve sa ti len sekundová ručička
vytrvalo vyklepkávajúca neverný
časopriestor

chladnú mi končeky vlasov
dnes ma už nespozná
ani vlastné zrkadlo
x
sme dve bodky
na začiatku vety
trasieme sa
navzájom si zakrývame oči
odpočítavame prisudzovacie sklady
viem
raz zostane iba jedna

tretia
x
za oknom v izbe
býva noc
skrotená ako v akváriu
čaká poslušne na úsvit
možno ju predsa len pustím
ku mne pod perinu
a budeme si navzájom
vymieňať zimomriavky

x x x
raz sa niekto pokúsil
umrieť
bez udania času a príčiny
ostrihal hlavy
bielym chryzantémam
a prestal
snívať

pointou je dôkladne si napchať
hlinu do úst

a nakrmiť búriace sa hlasivky

DOHVIEZDNY VEČER

najprv sleduj stopy ľudí vryté do chodníkov,
ako ich postupne vyplňa
napäté ticho
potom sa nechaj chvíľu viesť mrazom,
ktorý sa ti neodbytné zahryzáva do líc
úpenlivo prosí o kúsok tepla,
aby si ohrial skrehnuté prsty
odrazu sa vzduch rozvibruje modlitbami
a známe svetlo v okne
si ťa konečne nájde

tma sa rozbila
na milióny hviezd

2. miesto: KAROLÍNA KOVÁČOVÁ, Hôrky

Cesty k tebe...

Poznove premoknutá strachom,
že sa ma vlastné túžby neboja,
už moje srdce vytasilo zbraň
a tiahne oproti mne do boja.

A večne závisíš, no na kom?

Raz uchváti ho túžba, potom tieseň,
že lásky bude málo, hoci príliš,
alebo ju vôbec nespozná.
Chvejem sa. A stále viac ma divíš...

A divím sa, kde ma ten údiv nesie...

Do prižmúrených viečok tvojich veršov, iné netreba...

Všetky svoje piesne vyspievam cestou,
prejdi mi prstom po zrenici srdca
veď s tebou byť znamená ostať bez slov...

Aký je rozdiel medzi nebytím a bytím bez teba?

Prísvit

Môže sa začať
potemnievať v horách,
noc osedlať si vrchy,
tiahnuť k dolinám.
Ja v každej tme
len tvoje hľadám ruky...
a svetlo, to tvoje
blízke svetlo objímam...
Keď stúpa z trávy hmla,
to kráčaš bosý,
z ruže ma pije prísvit
ako hlbina.
Zrodím sa s tebou
v oku rosy vždycky,
keď tvoje svetlo
pritúli si ma...

Žena a dar (modlitba života)

Mám strach,
že prídeš
do môjho života
a ja ti nebudem
vedieť dať radosť,
že ťa môžem mať
celkom najbližšie...
A budem chcieť
byť
viacej ja
ako tešiť sa,
že si ty
Jeho radosťou...
A vtlačím do teba
pečať bezútešnej samoty.

Dovoľ mi, Bože,
počať lásku,
počať radosť,
ktorú si stvoril,
keď príde,
keď vzklíči
meno utkané
Tvojím slovom
a dychom Lásky.

DAR,
ktorý nevlastným
a predsa mi dáva
byť
viacej sebou,
s Ťebou
tiež dar.
Byť život životu...
keď vo mne rastie...

Čestné uznanie

TERÉZIA ŠMIDOVÁ, OSF - sr. BONAVENTÚRA

Pašie človeka

Pred nimi uteká,
pred každým krížom,
svojím strachom
i ľudským riešením.
Stáva sa nie hrdinom,
troskou – vrakom,
ak nespozná, neobjaví
tajomstvo bolesti,
čo neraz život
prenikne, prečistí.
Nespozná ľudskú slabosť
ani silu a krásu človeka,
čo už raz, ukrytý v Bohu,
z kríža nezutekal.
Len s krížom vstúpil
do premeny,
kde strach sa v jasot,
radosť mení .
Daroval možnosť
hľadieť vyššie,
pozerať za kríž
do svetla ríše,
kde pre bolesť, strach
už nie sú skrýše.

Premôcť smrť

Premôcť smrť,
to nebol jeho problém,
ale náš - odkedy
sa nás zmocnil Golem,
čo ničí všetko stvorené.
Seba najprv,
božské zručal pýchou,
že on je viac
ako ten, čo jemu
dych dal a svetlo roznášať,
odvtedy už šíri len
tmu, smrť a strach.
Predsa si človek opäť
môže svetlo pravé nájsť,
ak v Božom slove,
v slove pravdy bude stáť,
z neho sa tešiť, radovať.
Keď bude Teba – Svetlo sveta,
nosiť si v srdci ako dieťa,
Božie i Františkove.
Potom i smrť mu bude
blízkou sestričkou, cestičkou
do kraja blaha, kraja svetla,
čo pohltilo moci temna.

...v neustálom strachu

Musela by som sa
seba samej či iných
neustále báť,
keby som ju nemohla mať
istotu o tvojej добрote,
dobrotivej prítomnosti,
ktorá ma chcela,
ma chráni
a zostáva stále.
Je so mnou,
je s nami.
Musela by som žiť,
sama i ľudstvo celé,
v neustálom strachu,
že život bude len
kopec vojen
a pušného prachu,
keby nebolo istoty,
že je v nás
čosi dobré z teba,
LÁSKA, ktorá vyháňa strach,
že dobrotou si môžeme
už teraz na zem
stiahnuť záblesky neba.

Februárový sneh

...zo striech sklíza
z duše vždy strach, hrdza,
odmäkom ľútosti
odomkne, vypustí úzkosti.
Mizne obava,
čo po poklesku
objaví sa – zostáva,
kým znovu
nezapustí korene,
darované mi
veľkonočné zmierenie,
vzkriesenie.

Dôverou zvliekame

Tlačí nás k zemi
vedomie prachu,
konečnosť navlieka
nám slučku strachu.
Dôverou zvliekame
okovy ťažké,
všetko tak krehučké,
ľudské a prašné.
Len ňou sa rozplýva
tma, čo v nás rastie,
dôverou vídame,
že svetlo jasnie,
keď teba prijímame,
okamih večnosti,
vo chvíli sviatostnej
padajú zábrany,
strach nás viac negniavi,
sme v tvojom náručí,
sme s tebou spojení:
už teraz v láske.

„Ty si Mat' dobrotivá...“

Hádam by mohli nahnať strach,
len s tebou zabudli,
zabudli počítať,
nemali v evidencii,
že s ňou nie sme sami,
nie sme bez sily
na púťach, v prenasledovaní,
nie sme len nimi sledovaní.
Že ty si nedáš svojich
a nedovolíš vládnuť strachu,
keď sa ti zverí, do rúk vloží,
to ľudsky malé
zrníčko prachu.
Nerátali s tým,
že nič zlé sa nemôže tomu stať,
pri kom ty budeš, Matka, stáť,
koho si držíš za ruku,
kto spevom vyznal, že si tu:
„Ty si Mat' dobrotivá,
Patrónka ľútostivá...“
Nerátali s tým, že pri Matke
je bezpečie, kde dieťa
stráca všetok strach.

Potkýňam sa

o záhadu života
seba – iných,
v ktorom sa všetko
neraz zamotá
v strachu z nás,
vinných,
čo sme si bránu
k svetlu zahatali
a vo tme nevnímame
dostatočne, dosť statočne,
že práve cez kríž,
vdďaka nemu,
môže byť život iný.
V dôvere, ktorá
strach vykáže za dvere,
cez mreže vyznania
záhadu odcláňa:
života bezvinných.

Späť darovať

Keď vedomie
vlastného zlyhania
človeka neraz doráňa,
nastúpi strach
z toho,
že je tak ľahko
zameniteľný v prach.
Len ty môžeš
z neho ťarchu sňať:
pečaťou odpustenia,
Otcovskej priazne,
milosrdenstvom
nesmiernu radosť,
pokoj a svetlo
do duše vliať,
späť darovať.

ODKAZ KAROLÍNY BRÜSTLEOVEJ

Zborník ôsmeho ročníka literárnej súťaže.
podľa odporúčania poroty zostavil: Mgr. Karol Vlčko
vydala: CZŠ s MŠ Dobrého pastiera
tlač: svojpomocne
grafická úprava: Mgr. Karol Vlčko
Neprešlo jazykovou úpravou.
bez ISBN

KAROLÍNA BRÜSTLEOVÁ

PRVÁ UČITEĽKA V OBCI PODHORIE, OKRES ŽILINA